

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 289/2019 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen omaishoitajien jaksamisen varmistamisesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimitannut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Ari Koposen /ps näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 289/2019 vp:

Millä toimilla varmistetaan omaishoitajien jaksaminen työssään ja huolehditaan nykyistä paremmin lakisääteisten lomien pitämisestä?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Toimivat kotihoidon palvelut ovat tärkeä tuki monille omaishoitoperheille ja vastaavasti omaishoitajien tukeminen vähentää kotihoidon palvelujen tarvetta. Tämä on huomioitu myös hallitusohjelmassa. Omaishoidon kehittämiseen on varattu vuosille 2020 – 2022 yhteensä 65 miljoonaa euroa omaishoidon kehittämiseen ja kotihoidon resurssien turvaamiseen. Vuodesta 2023 lähtien kuntien peruspalvelujen valtionosuuteen on varattu 45 miljoonan euron lisäys omais- ja kotihoitoon.

Lisärahoitusta käytetään muun muassa omaishoidon kehittämishankkeeseen. Painopiste on omaishoitajia tukevien palvelujen vahvistamisessa sekä omaishoidon hyvien käytäntöjen levittämisessä ja juurruttamisessa koko maahan. Hanke toteutetaan tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskusten kehittämisohjelman toimeenpanoon liittyvänä kansallisena kehittämishankkeena. Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos (THL) vastaa hankkeen valtakunnallisesta koordinoinnista ja tuesta alueelliselle kehittämistyölle.

Kunnan on huolehdittava hoidettavan hoidon järjestämisestä omaishoitajan lakisääteisen vapaan aikana. Omaishoidon vapaajärjestelyistä tulisi sopia aidosti omaishoitoperheiden tarpeita ja toiveita kuunnellen, ja perheiden on voitava luottaa järjestelyjen toimivuuteen. Omaishoitajia on tuettava pitämään vapaansa tarjoamalla monipuolisia omaishoitajan sijaistusvaihtoehtoja. Omaishoitajia voidaan kannustaa vapaiden pitämiseen myös esimerkiksi ottamalla asia säännöllisesti esille omaishoitajien hyvinvointi- ja terveystarkastusten yhteydessä. Läheisen ihmisen hoitovastuusta luopuminen lyhyeksikin aikaa voi olla hoitajalle psyykkisesti vaikeaa ja siihen tarvitaan ammattilaisen tukea etenkin, jos hoidettava vastustaa muuta kuin omaishoitoa. Kunta voi lisätä vapaiden pitämistä myös mahdollistamalla vapaiden pitämisen kokonaisten vuorokausien sijasta useampina alle vuorokauden pituisina vapaina, jos se on omaishoitajan toiveiden mukaista. Jos

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 289/2019 vp

kunta järjestää vapaan palvelusetelillä, sen arvo on mitoitettava niin, että se mahdollistaa lakisääteisen vapaan pitämisen täysimääräisesti. Asiakkaalla on oikeus kieltäytyä palvelusetelistä, jolloin kunnan on ohjattava hänet kunnan muilla tavoin järjestämien palvelujen piiriin.

Maksuista säädettäessä on otettava huomioon eri asiakasryhmien yhdenvertaisuus. Omaishoidossa olevien asiakkaiden maksut omaishoitajan vapaan aikaista palveluista ovat jo nykyisin huomattavasti pienemmät kuin muilta lyhytaikaishoidon asiakkailta perittävät maksut. Sijaishoidon maksullisuus on kuntien omaishoidosta vastaavien viranhaltijoiden mielestä harvoin syynä vapaiden pitämättä jättämiseen. Maksu on jätettävä perimättä tai sitä on alennettava, jos se vaarantaa perheen toimeentulon edellytyksiä. Oikeus vapaisiin on säädetty tukemaan omaishoitajan jaksamista, joten kysymyksessä mainittu rahallinen korvaus vapaan pitämättä jättämisestä olisi vastoin omaishoidon tuen tarkoitusta.

Helsingissä 21.11.2019

Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru